

NOTÍCIA DE PUBLICACIONS RECENTS

Francesc Enrich i Regàs. *Mataró: Imatges del primer quart de segle*. Barcelona: Altafulla; Mataró: Patronat Municipal de Cultura, 1986. 107 p.

El llibre que a continuació s'analitza, *Mataró: imatges del primer quart de segle*, representa una important baula en l'esforç realitzat per Francesc Enrich i Regàs per recollir la fisonomia que posseïa la nostra ciutat amb anterioritat a la seriosa transformació que patí a mitjan d'aquest segle. Autor de diversos articles sobre aspectes urbanístics i folklòrics, bàsicament perduts en l'actualitat, Enrich i Regàs —natural de Barcelona, però amant fidel de Mataró— es proposa en aquesta obra *descriure com era Mataró en el primer quart de la present centúria*, centrant-se essencialment en els aspectes morfològico-urbanístics dels indrets més significatius de la ciutat.

Després d'una curtíssima introducció a les condicions socioeconòmiques de la ciutat en aquesta època, l'autor inicia el seu trajecte en l'Estació Nova per des d'allà efectuar un passeig que ens envolta en la màgia que suposa anar descobrint els mil detalls que s'ha endut el pas dels anys.

L'anàlisi concreta de cada indret passa per dos apartats, en el primer, l'autor exposa diverses notes sobre el desenvolupament històric del mateix, la seva funció econòmico-social en el conjunt de la vida de la ciutat i algunes de les seves peculiaritats; en el segon apartat —i potser és aquí on resideix la major vàlua de l'obra— es fa una anàlisi detallada de les fotografies i gravats que en nombre irregular visualitzen meravellosament el Mataró dels nostres avis.

D'aquesta forma, Enrich i Regàs ens dona una imatge fidel recurrent a la seva memòria i a la imatge que la màquina fotogràfica ha materialitzat en el temps —dels indrets més pintorescs del que llavors i en l'actualitat circumscriuen les rondes creades per l'Eixample; però, de fet, amb un estil un xic literari i sentimental de vegades, l'autor supera la seva humil intenció de reproduir la fisonomia d'aquella ciutat allunyada en el temps, i sorgint d'aquesta mateixa descripció, ens impregna de l'esperit econòmic, social, cultural i mental d'aquelles gents que no podien ni somniar els canvis que esdevindrien trenta o quaranta anys després.

L'acurada presentació de l'edició i l'interès documental i anecdòtic que té el mostrari fotogràfic, fan d'aquest llibre una obra que atraurà l'atenció de tots aquells interessats en el passat de la nostra ciutat.

Margarida Colomer i Rovira. *Cooperativisme i moviment obrer. L'exemple de la Cooperativa del Vidre de Mataró (1920-1944)*. Barcelona: Altafulla; Mataró: Patronat Municipal de Cultura 1986, 148 p., il.

Amb poques excepcions, la historiografia mataronina ha girat la cara en la major part de les ocasions a temes relacionats estretament amb el moviment obrer i de lluita contra el sistema econòmico-social en què vivim, ocupant el buit deixat l'estudi dels grups econòmicament i políticament dominants de la societat.

Per això i en un moment històric en el qual la crisi del sistema capitalista de producció i els seus correlatius alts índexs d'atur s'han fet estructurals, és agradable constatar l'aparició del llibre de Margarida Colomer, *Cooperativisme i moviment obrer. L'exemple de la Cooperativa del Vidre de Mataró (1920-1944)*. Vilassarenca d'origen i autora en col·laboració amb d'altres autors de *Maresme, diversitat i contrast* (1985), ens presenta en aquesta obra el desenvolupament històric d'una unitat productiva especialitzada en el ram del vidre, el cristall i els seus derivats que, constituint-se en un principi com a societat regular col·lectiva, es converteix amb el temps en una empresa de caràcter cooperatiu, capitalitzada i gestionada pels seus treballadors per a, finalment, integrar-se en el marc econòmic i polític del règim franquista.

És en aquest marc espacial concret i al llarg d'un període ric en commocions polítiques (Dictadura de Primo de Rivera; Segona República; Guerra Civil) i econòmiques (depressió dels anys vint; economia de caire col·lectivista durant la guerra), que M. Colomer analitza el caràcter de les relacions existents entre el moviment cooperatiu i

la resta de les ideologies obreres. D'aquesta forma i partint de la idea que *el moviment cooperatiu no és un moviment tancat, sinó que és un moviment, com tants d'altres, que és influït per la realitat socio-política que l'envolta, sigui de dreta o d'esquerra; la qüestió està en el fet que aquesta influència sigui conflictiva o que no ho sigui*, l'autora es retrotrau al naixement de les primeres associacions de caràcter cooperatiu per recórrer des d'aquí la seva evolució i la de les condicions econòmiques i polítiques que l'acompanyen en cada etapa històrica.

Així, mentre que a partir del Primer Congrés Obrer Espanyol (19-VI-1870) s'estableix un enfrontament teòric i pràctic entre les associacions obreres (marxistes i anarquistes) i el moviment cooperativista, l'estudi constata, en el cas concret de la Cooperativa del Vidre durant el període analitzat, la simbiosi entre moviment obrer i cooperativisme: la participació dels treballadors cooperativistes en la vida mataronina a diferents nivells; la negativa de la cooperativa a participar com a entitat dintre del moviment cooperatiu de Catalunya —el qual els cooperativistes consideraven de caire moderat—; les mostres que dona d'assimilar perfectament les formes de lluita de la classe treballadora i el fet que la majoria dels cooperativistes fos de la C.N.T., són les dades més significatives que constaten la compatibilitat del cooperativisme amb d'altres ideologies, en especial, les revolucionàries.

Aquestes idees centrals vertebreren en una obra que, estructurada en cinc períodes històrics —periodització basada en les pautes polítiques que determinen l'evolució de la cooperativa—, tracta en tot moment de situar l'origen i l'evolució de la Cooperativa del Vidre dintre del context

que domina la vida internacional, nacional i local. Però encara que és indubtable el valor que com a mètode historiogràfic té presentar els fets dintre del seu marc estructural, de vegades l'obra no assoleix l'equilibri necessari entre ambdós elements, allunyant-se del cas particular que s'analitza. Potser explica la situació el fet que sigui impossible accedir a la majoria de les fonts documentals que haurien fet possible ampliar l'anàlisi sobre l'evolució econòmica, el funcionament intern, etc., d'una cooperativa que en algunes ocasions es veu eclipsada en el text.

Alhora, la manca de fonts documentals revaloritza moltíssim el testimoniatge directe dels cooperativistes que es combina amb una memòria escrita pels socis de la Cooperativa. La resta del material utilitzat es basa principalment en les obres d'autors especialitzats en la història del moviment obrer i cooperativista (Balcells, Pérez Baró), les d'autors locals (Bouzas, R. Salicrú) i en nombroses publicacions de tipus local i regional coetànies als fets.

Amb tot això, M. Colomer ha elaborat un interessant treball en el qual la Cooperativa del Vidre se'ns mostra com una cèl·lula d'activitat econòmica, política i ideològica —permeable a la societat que l'envolta— i com un magnífic exemple d'autogestió obrera.

* Hi ha un extracte del treball de M. Colomer a "Fulls", núm. 25 (abril 1986), pp. 33-40.

Josep Ramis i Nieto